

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародної інформації

ЄВГЕНІЯ ТИХОМИРОВА

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО

Методичні рекомендації

ЛУЦЬК - 2015

УДК 001.92:316.3(072)
ББК 73я73-9
Т 46

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 «20» травня 2015 р.)*

Рецензент: Юськів Б.М., доктор політичних наук, професор
Митко А.М., кандидат політичних наук, доцент

Тихомирова Є. Б.

Інформаційне суспільство: метод. реком. для студ. спеціальності
8.18010015 - консолідована інформація / Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : СНУ
ім. Лесі Українки, 2015. – 31 с.

Видання містить тематику лекційного курсу, завдання до семінарських занять та індивідуальної роботи студентів, тематику рефератів та індивідуальних науково-дослідних робіт, перелік питань для модульного і підсумкового контролю, словник основних термінів і список рекомендованих джерел.

Для студентів спеціальності «Консолідована інформація».

УДК 001.92:316.3(072)
ББК 73я73-9

© Тихомирова Є.Б.
© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2015

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Інформаційне суспільство» присвячена проблемам формування та розвитку інформаційного суспільства. Тут розглядаються основні концепції інформаційного суспільства. Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальної навчальної дисципліни підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня – магістр, галузі знань 1801 – Специфічні категорії, спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Інформаційне суспільство» базується на комплексі знань, отриманих студентами під час вивчення «Соціології», «Політології», «Основ теорії інформації», «Консолідовані інформаційні ресурси баз даних та знань». Вона є основою для опанування спеціальних курсів даної спеціальності та виконання курсових і кваліфікаційних робіт.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:
Змістовий модуль 1. Теорія інформаційного суспільства. Змістовий модуль 2. Соціально-економічні, політичні та культурні аспекти розвитку інформаційного суспільства. Змістовий модуль 3. Становлення інформаційного суспільства в Україні.

2. Пояснювальна записка

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3,6	1801 - Специфічні категорії	за вибором
	8.18010015 - Консолідована інформація	
Модулів 3	Консолідована інформація	Рік підготовки – 1
Змістових модулів 2		Семестр – 2
ІНДЗ: є		Лекції – 18 год.
Загальна кількість годин 108		Семінари – 16 год.
Тижневих годин: Аудиторних – 2 год. Самостійної роботи – 2,5 год. Індивідуальної роботи – 1,5 год.	магістр	Самостійна робота 44 год. Індивідуальна робота 30 год. Форма контролю: іспит

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Інформаційне суспільство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

спеціальної навчальної дисципліни підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня – магістр, галузі знань 1801 – Специфічні категорії, спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія і практика побудови інформаційного суспільства, процес застосування інформаційних і комунікаційних технологій, сучасні підходи до розвитку інформаційного суспільства.

Метою викладання навчальної дисципліни «Інформаційне суспільство» є ознайомлення студентів з сутністю інформаційного суспільства, його змістом і актуальними проблемами розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інформаційне суспільство» є розкриття потенціалу розвитку інформаційного суспільства, проблем його формування, а також мети, типів, основних складових політики держави і міжнародного співробітництва в цій сфері; з'ясування особливостей формування та цілей глобальної і європейської стратегії розвитку інформаційного суспільства, а також напрямків міжнародного співробітництва Європейського Союзу в цій сфері; встановлення основних суб'єктів політики, стратегічних цілей, завдань та механізмів імплементації політики розвитку інформаційного суспільства в країнах Європи, Південно-Східної Азії та Північної Америки; визначення особливостей формування та імперативів розвитку політичної стратегії України щодо інформаційного суспільства, а також напрямків міжнародного співробітництва з Європейським Союзом у цій сфері.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: потенціал інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) для оптимізації розвитку суспільства; основні проблеми розвитку і впровадження ІКТ; основні складові політики держави і міжнародного співробітництва в сфері інформаційного суспільства; особливості формування міжнародної стратегії розвитку глобального інформаційного суспільства; особливості політики ЄС щодо розвитку європейського інформаційного суспільства; особливості державної політики країн світу в сфері ІКТ; імперативи розвитку політичної стратегії України щодо інформаційного суспільства.

вміти: орієнтуватися в змінах міжнародної інформаційної політики і коментувати дії основних її суб'єктів; здійснювати аналіз державної політики в сфері інформаційного суспільства; формувати пропозиції щодо поліпшення політичного впливу на розвиток сфери ІКТ.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **108 години / 3 кредити ECTS**.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Теорія інформаційного суспільства

Тема 1. Інформаційне суспільство як стадія розвитку цивілізації. Основні етапи інформаційної еволюції людства. Підвищення ролі інформації в сучасному суспільстві. Порівняльний аналіз індустріального та інформаційного суспільств. Інформаційне суспільство як якісно нова стадія розвитку цивілізації. Поняття «інформаційне суспільство», «суспільство знань», «мережеве суспільство» та

«інформаціональне суспільство». Переваги та вади інформаційного суспільства. Перспективи формування суспільства, ґрунтованого на знаннях.

Тема 2. Інформатизація суспільства як чинник побудови інформаційного суспільства. Поняття та функції інформатизації. Еволюція інструментарію інформаційних технологій. Розвиток засобів інформатики та нових інформаційних технологій масового застосування. Нові види інформаційних комунікацій та їх соціальне значення. Складові інформаційної технології. Інформаційні технології як каталізатор процесів розвитку сучасного суспільства. Сучасна інформаційна соціально-технологічна революція та її очікувані наслідки. Вплив інформаційної революції впливає на різні сфери життєдіяльності суспільства.

Тема 3. Проблематика інформаційного суспільства в сучасних концепціях суспільного розвитку. Постіндустріалізм і формування концепції інформаційного суспільства. Методологічні викладки теорії постіндустріального суспільства. Д. Белл і формування теоретичних і концептуальних основ постіндустріалізму. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського. Формування концепції інформаційного суспільства. П.Дракер і його концепція посткапіталістичного суспільства.

Тема 4. Футурологія інформаційного суспільства. Науково-технічний прогрес і футурологія. Концепція «електронного суспільства» М.Маклюєна. Світ як «глобальне село». Вплив мас-медіа на суспільство та людину в концепції М.Маклюєна. Футурологічна концепція Е.Тоффлера. Концепція «Трьох хвиль». Е.Тоффлер про інформаційну сферу, демасифікацію мас-медіа та появу інтерактивних мереж. Демасифікація виробництва і сфери зайнятості. Трансформація сутності влади та «мозаїчна демократія».

М.Кастельс і концепція інформаціоналізму. М.Кастельс про мережеве суспільство й інформаційну епоху. Мережеве суспільство і нові форми ідентичності. Мережеве підприємництво і нові форми стратифікації. Електронний бізнес і нова економіка. Проблеми розвитку мережевого суспільства

Тема 5. ЮНЕСКО та концепція розвитку суспільства знань. Розвиток інформаційного суспільства як чинник міжнародної політики. Формування концепції суспільств, заснованих на знанні, як базової концепції ЮНЕСКО. Основні положення концепції ЮНЕСКО про розвиток суспільств знань.

Інформаційна нерівність як глобальна проблема розвитку цивілізації, роль ООН і ЮНЕСКО в його розв'язанні. Програма ЮНЕСКО «Інформація для всіх» і участь України в цій програмі. Роль ООН у розвитку ІКТ.

Тема 6. Діяльність європейських міжнародних організацій з питань розвитку інформаційного суспільства. Політика Ради Європи, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору в галузі інформації та комунікації. Пріоритетними сфери інформаційного співробітництва. Документи «Інтеграція та різноманітність: нові тенденції європейської політики у сфері ЗМІ і нових комунікаційних послуг», «Біла книга про європейську політику комунікацій», «Шлях Європи до інформаційного суспільства» тощо.

Стратегія та програма інформаційного суспільства Європи. Регіональна політика щодо усунення бар'єрів і нерівності між країнами та спільнотами, ліквідацію диспропорцій в інформаційних потоках, консолідації інформаційних ресурсів, збереження національної самобутності та ідентичності. Співробітництво

членів ЄС у галузі інформації та комунікації. Реалізація ідеї інформаційного суспільства щодо оптимального використання інформаційних і комунікаційних технологій для європейської інтеграції.

Тема 7. Основні етапи і проблеми формування глобального інформаційного суспільства. Поняття глобального інформаційного суспільства у сучасній політології. Інформаційні аспекти економічного розвитку сучасного суспільства. Розвиток цифрових технологій. Всеохоплюючий характер інформатизації.

Глобалізація інформаційного середовища світової спільноти. Нові можливості для розвитку інтелекту і творчих здібностей людини. Формування інформаційного світорозуміння та світобачення. Новий комплекс проблем інформаційної безпеки. Інформаційна глобалізація та проблеми розвитку культури.

Модуль 2. Соціально-економічні, політичні та культурні аспекти розвитку інформаційного суспільства

Тема 8. Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві. Поняття людського потенціалу та його роль у розв'язанні соціально-економічних проблем розвитку сучасного суспільства. Людський потенціал як національне багатство. Індекс розвитку людського потенціалу. Сучасні уявлення про інновації та інноваційний розвиток суспільства. Інноваційна економіка. Мережеві економічні та соціальні структури в інформаційному суспільстві.

Тема 9. Соціальні суперечності інформаційного суспільства. Структура зайнятості населення і нові професії в інформаційному суспільстві. Інформаційна нерівність як глобальна проблема сучасності. Освітня нерівність – новий тип соціального розшарування суспільства. Технократія в інформаційному суспільстві. Інтелектуальна нерівність і нові форми експлуатації. Деградація капіталізму в інформаційному суспільстві. Міграція й урбанізація в інформаційному суспільстві.

Тема 10. Якість життя в інформаційному суспільстві. Інформаційний спосіб життя. Зміна уявлень про структуру багатства в інформаційному суспільстві. Інформаційна якість життя й інформаційна якість суспільства. Електронна культура суспільства. Чинник економії соціального часу. Телеробота і телемемедицина в інформаційному суспільстві. Проблеми освіти та зайнятості інвалідів, людей із обмеженою рухливістю. Електронні інформаційні ресурси суспільства. Електронний уряд. Інформаційна культура особистості.

Тема 11. Гуманітарні проблеми інформаційної безпеки. Інформаційна безпека як глобальна проблема розвитку інформаційного суспільства. Сучасна структура проблем інформаційної структури. Інформаційна глобалізація суспільства і національна культура. Людина як чинник ризику в інформаційному суспільстві. Інформаційна злочинність і кібертероризм. Протиборство в інформаційній сфері, маніпуляції свідомістю. Віртуалізація суспільства. Кібернетичне протезування соціальних функцій. Кіберхвороби.

Тема 12. Наука й освіта в інформаційному суспільстві. Нова інформаційна реальність і актуальні проблеми науки в інформаційному суспільстві. Методологія науки в інформаційному суспільстві. Мережеві структури в наукових дослідженнях. Становлення інформатики як фундаментальної науки. Українська наукова школа соціальної інформатики. Філософія інформації та філософські проблеми

інформатики.

Філософія освіти в інформаційному суспільстві. Нові уявлення про якість освіти. Інформаційна компетентність та інформаційна культура особистості. Формування інформаційного світобачення. Інформатизація сфери освіти. Відкрита освіта й нові педагогічні технології в інформаційному суспільстві.

Модуль 3. Становлення інформаційного суспільства в Україні

Тема 13. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. Основні етапи інформатизації суспільства в Україні. Доктрина інформаційної безпеки України.

Основні цілі та завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні. Структура і завдання Ради щодо розвитку інформаційного суспільства при Президенті України. Міжнародний рейтинг України в галузі інформаційного розвитку. Розвиток інформаційного суспільства та системна модернізація країни. Сучасні пріоритети розвитку інформаційного суспільства в Україні. Створення ІКТ-індустрії. Електронний уряд. Проблеми інформатизації сфери освіти. Стан інформаційної культури. Інформатизація українського суспільства і національна безпека. Участь України в міжнародному співробітництві щодо розвитку інформаційного суспільства.

Тема 14. Стан та актуальні проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні. Основні положення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. Людина в інформаційному суспільстві: якість життя та нові можливості для соціалізації і розвитку. Сучасна інформаційна культура особистості. Проблеми забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері. Якість освіти в інформаційному суспільстві. Стан і проблеми інформатизації педагогічного процесу у ВНЗ.

5. Структура навчальної дисципліни

№	Назва тем	Кількість годин				
		Усьо го	л	с/п	с.р	і.р
Змістовий модуль I. Теорія інформаційного суспільства						
1.	Інформаційне суспільство як стадія розвитку цивілізації	6	2	2	2	2
2.	Інформатизація суспільства як чинник побудови інформаційного суспільства	6			3	1
3.	Проблематика інформаційного суспільства в сучасних концепціях суспільного розвитку	7	2	2	3	2
4.	Футурологія інформаційного суспільства	6			3	1
5.	ЮНЕСКО та концепція розвитку суспільства знань	6	2	2	3	1
6.	Діяльність європейських міжнародних організацій з питань розвитку інформаційного суспільства	6,5			3	2
7.	Основні етапи і проблеми формування глобального інформаційного суспільства	6,5			2	3
	Модульний контроль					
	Разом за змістовим модулем I	44	8	6	20	10
Змістовий модуль II. Соціально-економічні, політичні та культурні аспекти розвитку						

інформаційного суспільства						
8.	Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві	7	2	2	3	2
9.	Соціальні суперечності інформаційного суспільства	7			3	2
10.	Якість життя в інформаційному суспільстві	7	2	2	3	2
11.	Гуманітарні проблеми інформаційної безпеки	7			3	2
12.	Наука й освіта в інформаційному суспільстві	8	2	2	2	2
	Модульний контроль					
	Разом за змістовим модулем 2	36	6	6	14	10
Модуль 3. Становлення інформаційного суспільства в Україні						
13.	Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні	14	2	2	5	5
14.	Стан та актуальні проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні	14	2	4	5	5
15.	Модульний контроль					
	Разом за змістовим модулем 3	28	4	4	10	10
	Всього – 108 годин	108	18	16	44	30

6. Теми семінарських занять

Модуль 1. Теорія інформаційного суспільства

Тема 1. Інформаційне суспільство та інформатизація суспільства як инник його побудови

1. Основні етапи інформаційної еволюції людства.
2. Інформаційне суспільство як якісно нова стадія розвитку цивілізації. Поняття «інформаційне суспільство», «суспільство знань», «мережеве суспільство» та «інформаціональне суспільство».
3. Переваги та вади інформаційного суспільства.
4. Перспективи формування суспільства, основанийого на знаннях.
5. Поняття та функції інформатизації
6. Етапи розвитку інформаційних технологій
7. Сучасна інформаційна соціально-технологічна революція та її очікувані наслідки
8. Вплив інформаційної революції впливає на різні сфери життєдіяльності суспільства

Тема 2. Проблематика інформаційного суспільства в сучасних концепціях суспільного розвитку. Футурологія

1. Формування теоретичних і концептуальних основ постіндустріалізму.
2. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла
3. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського
4. Формування концепції інформаційного суспільства. П.Дракер і його концепція посткапіталістичного суспільства.
5. Футурологія як прогнозування майбутнього
6. 2 Футурологічна концепція Елвіна Тоффлера та проблеми інформаційної сфери
7. Концепція «електронного суспільства» Маршала Маклюена
8. Мануель Кастельс і концепція інформаціоналізму

Тема 3. Діяльність європейських міжнародних організацій з питань розвитку

інформаційного суспільства

1. Формування концепції суспільств, заснованих на знанні, як базової концепції ЮНЕСКО.
2. Інформаційна нерівність як глобальна проблема розвитку цивілізації, роль ООН і ЮНЕСКО в його розв'язанні.
3. Роль ООН у розвитку ІКТ.
4. Політика Ради Європи, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору в галузі інформації та комунікації.
5. Стратегія та програма інформаційного суспільства Європи.
6. Регіональна політика щодо усунення бар'єрів і нерівності між країнами та спільнотами.
7. Співробітництво членів ЄС у галузі інформації та комунікації.
8. Реалізація ідеї інформаційного суспільства щодо оптимального використання інформаційних і комунікаційних технологій для європейської інтеграції.
9. Поняття глобального інформаційного суспільства у сучасній політології.

Модуль 2. Соціально-економічні, політичні та культурні аспекти розвитку інформаційного суспільства

Тема 4. Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві.

Соціальні суперечності інформаційного суспільства

1. Поняття людського потенціалу та його роль у розв'язанні соціально-економічних проблем розвитку сучасного суспільства.
2. Індекс розвитку людського потенціалу.
3. Сучасні уявлення про інновації та інноваційний розвиток суспільства.
4. Мережеві економічні та соціальні структури в інформаційному суспільстві.
5. Структура зайнятості населення і нові професії в інформаційному суспільстві.
6. Інформаційна нерівність як глобальна проблема сучасності
7. Міграція й урбанізація в інформаційному суспільстві.

Тема 5. Якість життя в інформаційному суспільстві. Гуманітарні проблеми інформаційної безпеки

1. Інформаційний спосіб життя.
2. Зміна уявлень про структуру багатства в інформаційному суспільстві.
3. Інформаційна якість життя й інформаційна якість суспільства.
4. Електронні інформаційні ресурси суспільства.
5. Інформаційна культура особистості.
6. Інформаційна безпека як глобальна проблема розвитку інформаційного суспільства.
7. Інформаційна злочинність і кібертероризм.
8. Протиборство в інформаційній сфері, маніпуляції свідомістю.
9. Кібернетичне протезування соціальних функцій. Кіберхвороби.

Тема 6. Наука й освіта в інформаційному суспільстві.

1. Нова інформаційна реальність і актуальні проблеми науки в інформаційному суспільстві.
2. Методологія науки в інформаційному суспільстві.
3. Мережеві структури в наукових дослідженнях.
4. Українська наукова школа соціальної інформатики.
5. Нові уявлення про якість освіти.
6. Інформаційна компетентність та інформаційна культура особистості.
7. Формування інформаційного світобачення.
8. Інформатизація сфери освіти.
9. Відкрита освіта й нові педагогічні технології в інформаційному суспільстві.

Модуль 3. Становлення інформаційного суспільства в Україні

Тема 7. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні

1. Основні етапи інформатизації суспільства в Україні.
2. Основні цілі та завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні.
3. Міжнародний рейтинг України в галузі інформаційного розвитку.
4. Сучасні пріоритети розвитку інформаційного суспільства в Україні.
5. Участь України в міжнародному співробітництві щодо розвитку інформаційного суспільства.
6. Основні положення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні.
7. Проблеми забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері.
8. Стан і проблеми інформатизації педагогічного процесу у ВНЗ.

7. Самостійна робота

№ п/п	Теми	с.р
1.	Інформаційне суспільство як стадія розвитку цивілізації	2
2.	Інформатизація суспільства як чинник побудови інформаційного суспільства	3
3.	Проблематика інформаційного суспільства в сучасних концепціях суспільного розвитку	3
4.	Футурологія інформаційного суспільства	3
5.	ЮНЕСКО та концепція розвитку суспільства знань	3
6.	Діяльність європейських міжнародних організацій з питань розвитку інформаційного суспільства	3
7.	Основні етапи і проблеми формування глобального інформаційного суспільства	3
8.	Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві	3
9.	Соціальні суперечності інформаційного суспільства	3
10.	Якість життя в інформаційному суспільстві	3
11.	Гуманітарні проблеми інформаційної безпеки	3
12.	Наука й освіта в інформаційному суспільстві	2
13.	Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні	5
14.	Стан та актуальні проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні	5
	Всього	44

Тематика рефератів

1. Інформаційне суспільство нова стадія розвитку цивілізації.
2. Інформатизація суспільства як соціально-технологічна революція.
3. Відмінні особливості глобального інформаційного суспільства.
4. Постіндустріалізм і формування концепції інформаційного суспільства.
5. Футурологічна концепція Елвіна Тоффлера.
6. Мануель Кастельс і концепція інформаціоналізму. Становлення мережевого суспільства.
7. Людський потенціал та інноваційна економіка в інформаційному суспільстві.
8. Якість життя в інформаційному суспільстві.
9. Наука й освіта в інформаційному суспільстві.
10. Міжнародне співробітництво в побудові глобального інформаційного суспільства.
11. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні.
12. Стан та актуальні проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні.

8. Індивідуальна робота

Підготувати інформаційно-аналітичну довідку на тему «Стан і актуальні проблеми

розвитку інформаційного суспільства в Польщі (США, Канада, Франція, Німеччина, Швеція, Японія, Росія – інша країна за вибором студента)».

Мети довідки: здобуття навичок пошукової, інформаційної та аналітичної роботи й одночасна демонстрація рівня компетентності з досліджуваного предмету; допомога студентові підвищити рівень компетентності.

Вимоги з написання інформаційно-аналітичної довідки

Процедура підготовки довідки: студент вибирає й погоджує країну з викладачем; збирає інформацію у підручнику, довіднику, монографії, Інтернеті, узгодивши з викладачем план довідки;

При написанні довідки **варто звернути особливу увагу на:**

- свіжість цифр, що приводяться, і фактів, орієнтуючись на статистику самих останнього років;
- обробляючи інформацію, систематизувати її по можливості у таблиці, графіки й діаграми, а також використовуючи математичний апарат, якщо це доцільно;
- складання бібліографії (списку використаних джерел), посилаючись на неї в тексті довідки (у вигляді виноска унизу сторінки із вказівкою назви джерела, місце й рік видання, сторінка).

Структура довідки, що рекомендується

1. Титульний аркуш
2. Зміст
3. Вступ (предмет дослідження, ціль і її розбивка по завданнях), як тема висвітлена в дослідницькій літературі, найбільш актуальні й/або спірні аспекти)
4. Розділи й підрозділи (якщо така розбивка доцільна)
5. Висновок, доцільно у формі пронумерованих пунктів
6. Бібліографія (спочатку документи, потім монографії, статті, наприкінці – довідники й статистичні видання, Інтернет-джерела).

Обсяг і терміни

Обсяг довідки не повинен перевищувати 12 стандартних сторінок (у кожній близько 30 рядків по приблизно 60 знаків, що полегшує читання й особливе редагування), тобто 0,5 авторського аркуша.

Термін здачі ІНДЗ – передостаннє семінарське заняття.

9. Форми підсумкового контролю успішності навчання

Іспит – 2 семестр

7.1. Контрольні питання

1. Основні етапи інформаційної еволюції людства.
2. Інформаційне суспільство як якісно нова стадія розвитку цивілізації.
3. Поняття «інформаційне суспільство», «суспільство знань», «мережеве суспільство» та «інформаціональне суспільство».
4. Переваги та вади інформаційного суспільства.
5. Перспективи формування суспільства, ґрунтованого на знаннях.
6. Поняття та функції інформатизації
7. Етапи розвитку інформаційних технологій
8. Сучасна інформаційна соціально-технологічна революція та її очікувані наслідки
9. Вплив інформаційної революції впливає на різні сфери життєдіяльності суспільства
10. Формування теоретичних і концептуальних основ постіндустріалізму.
11. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла
12. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського
13. Формування концепції інформаційного суспільства. П.Дракер і його концепція посткапіталістичного суспільства.
14. Футурологія як прогнозування майбутнього
15. 2 Футурологічна концепція Елвіна Тоффлера та проблеми інформаційної сфери

16. Концепція «електронного суспільства» Маршала Маклюена
17. Мануель Кастельс і концепція інформаціоналізму
18. Формування концепції суспільств, заснованих на знанні, як базової концепції ЮНЕСКО.
19. Інформаційна нерівність як глобальна проблема розвитку цивілізації, роль ООН і ЮНЕСКО в його розв'язанні.
20. Роль ООН у розвитку ІКТ.
21. Політика Ради Європи, Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору в галузі інформації та комунікації.
22. Стратегія та програма інформаційного суспільства Європи.
23. Регіональна політика щодо усунення бар'єрів і нерівності між країнами та спільнотами.
24. Співробітництво членів ЄС у галузі інформації та комунікації.
25. Реалізація ідеї інформаційного суспільства щодо оптимального використання інформаційних і комунікаційних технологій для європейської інтеграції.
26. Поняття глобального інформаційного суспільства у сучасній політології.
27. Поняття людського потенціалу та його роль у розв'язанні соціально-економічних проблем розвитку сучасного суспільства.
28. Індекс розвитку людського потенціалу.
29. Сучасні уявлення про інновації та інноваційний розвиток суспільства.
30. Мережеві економічні та соціальні структури в інформаційному суспільстві.
31. Структура зайнятості населення і нові професії в інформаційному суспільстві.
32. Інформаційна нерівність як глобальна проблема сучасності
33. Міграція й урбанізація в інформаційному суспільстві.
34. Інформаційний спосіб життя.
35. Зміна уявлень про структуру багатства в інформаційному суспільстві.
36. Інформаційна якість життя й інформаційна якість суспільства.
37. Електронні інформаційні ресурси суспільства.
38. Інформаційна культура особистості.
39. Інформаційна безпека як глобальна проблема розвитку інформаційного суспільства.
40. Інформаційна злочинність і кібертероризм.
41. Протиборство в інформаційній сфері, маніпуляції свідомістю.
42. Кібернетичне протезування соціальних функцій. Кіберхвороби.
43. Нова інформаційна реальність і актуальні проблеми науки в інформаційному суспільстві.
44. Методологія науки в інформаційному суспільстві.
45. Мережеві структури в наукових дослідженнях.
46. Українська наукова школа соціальної інформатики.
47. Нові уявлення про якість освіти.
48. Інформаційна компетентність та інформаційна культура особистості.
49. Формування інформаційного світобачення.
50. Інформатизація сфери освіти.
51. Відкрита освіта й нові педагогічні технології в інформаційному суспільстві.
52. Основні етапи інформатизації суспільства в Україні.
53. Основні цілі та завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні.
54. Міжнародний рейтинг України в галузі інформаційного розвитку.
55. Сучасні пріоритети розвитку інформаційного суспільства в Україні.
56. Участь України в міжнародному співробітництві щодо розвитку інформаційного суспільства.
57. Основні положення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні.
58. Проблеми забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточне тестування; оцінка за навчальний проект; підсумковий письмовий тест або залік в усній формі.

11. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Модуль 1 (поточний контроль)								Мод. 2		
Змістовий модуль I			Змістовий модуль III			Змістовий модуль II		ІНД	Іспит	Сума балів
9 балів			9 балів			9 балів				
1с.	2с.	3с.	4с.	5с.	6с.	7с.	8с.	16	60	100
3	3	3	3	3	3	3	3			

Шкала оцінювання*

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінне виконання
82-89	Добре	B	Вище середнього рівня
75-81		C	Загалом хороша робота
67-74	Задовільно	D	Непогано
60-66		E	Виконання відповідає мінімальним критеріям
1-59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

* Студент складає іспит, якщо оцінка 75 або більше балів, отримана ним за результатами поточного та модульного контролю, його не влаштовує.

12. Словник

Відмінність між знанням та інформацією сформулювали І. Нонака і Х. Такеучи: «По-перше, знання, на відміну від інформації, передбачає наявність **думки та переконання**. Знання – функція певної позиції, точки зору або наміри. По-друге, знання, на відміну від інформації, має на увазі **дію**. Це завжди знання «заради якоїсь мети». По-третє, і знання та інформація мають на увазі **значення** і мають залежний від ситуації і відносний **сенс**».

Глобальна економіка за М. Кастельсом – основні види економічної діяльності, такі, як виробництво, споживання й циркуляція товарів і послуг, а також їх складові (капітал, праця, сировина, керування, інформація, технологія, ринки) організуються в глобальному масштабі, безпосередньо або з використанням розгалуженої мережі, що зв'язує економічних агентів.

Глобальна мережа за М. Кастельсом явилася результатом революції в області інформаційних технологій, що створила матеріальну основу глобалізації економіки, тобто появи нової, відмінної від раніше існуючої економічної системи. Свій аналіз специфіки нової економіки М.Кастельс починає з дослідження моделі «мережевого підприємства», як організаційної основи електронного бізнесу.

Глобального інформаційного суспільства виклики – ЮНЕСКО, пропонує таку реакцію на три основних виклики сучасності: по-перше, уживати всі можливі заходи до того, щоб звузити цифрову прірву, що підсилює нерівномірність розвитку й позбавляє соціальні групи й країни переваг, надаваних знанням і інформацією; по-друге, гарантувати вільний рух і справедливий доступ до накопичених знань і інформації, у тому числі про накопичений передовий досвід; по-третє, досягти міжнародної згоди щодо необхідних норм і принципів регулювання відносин у кіберпросторі.

Гуманітарні технології стали предметом не тільки вивчення, але й організаційного, соціального проектування. Технології зв'язку із громадськістю (PR) і з урядом (GR), з експертним співтовариством, з конкурентами й союзниками почали здобувати все більше значення. Почали стрімко розвиватися методи інформаційного керування людиною й суспільством, дослідження рефлексивних процесів й алгоритмів рефлексивного керування, способи непрямих дій. Стрімкий розвиток віртуальної реальності, пов'язане з комп'ютеризацією суспільства, з появою соціальних мереж, блогів, засобів масової інформації прискорило ці процеси.

Деідеологізація – звільнення від всіх організованих форм віри, що пропонує обирати стилі життя, спираючись на свої відчуття і потреби, а не на цілі, котрі лежать в основі політичних програм і рухів.

Дракер Пітер Фердинанд народився 19 листопада 1909 р. у Відні, юрист та економіст, автор тридцяти книг; у їхньому числі «Майбутнє індустріальної людини» [1942], «Теорія корпорації» [1946], «Невидима революція» [1976], «Менеджмент в епоху змін» [1980], «Нові реалії» [1989], «Посткапіталістичне суспільство» [1993]. Його роботи переведені більш ніж на двадцять мов, а наукові заслуги відзначені вищими нагородами Нью-Йоркського й Гарвардського університетів. Книга «Постекономічне суспільство» (1993), видана в 14 країнах на восьми мовах, розвиває й систематизує ідеї, викладені в більш ранніх роботах П.Дракера.

Електронне суспільство – поняття, введене М. Маклюеном у 1962 р. Концепція **Е.С.** виходить з визначального впливу форм комунікації на мислення і сприйняття світу. Саме зміна домінуючого типу засобів комунікації є, за Маклюеном, головним фактором соціального розвитку та еволюції людства. Для історії західних суспільств мало фундаментальне значення винахід фонетичного алфавіту, а також винахід друкарства, після якого світ вступив в так звану Гутенберговську епоху. Технології комунікації розглядаються як вирішальний чинник процесу формування тієї або іншої соціально-економічної системи. М. Маклюен показує, що розвиток економічної і соціально-політичної інфраструктури індустріального суспільства був би неможливий без тієї кардинальної зміни комунікативних стратегій, яка спричинила винахід друкарського преса. Лише в умовах масового розповсюдження друкарського слова стають можливими і приватновласницьке підприємництво, і демократизація суспільства на основі виборчого права, оскільки саме словом друкарським, а не усним і навіть не письмовим формується початковий елемент і центральний агент такого суспільного пристрою – атомізована, ізольована людська індивідуальність.

Знанієва революція вживають як синонім інформаційної революції. Часто ці поняття, однак деякі автори наголошують на тім, що знанієва революція зв'язана, у першу чергу, з розвитком особливих «інтелектуальних технологій» (Д. Белл) і впровадженням наукових інновацій в усі сфери громадського життя (Н. Штер).

Індексу розвитку людського потенціалу – в процесі дослідження структури національного багатства різних країн і регіонів миру по Програмі розвитку ООН для кількісної оцінки їх людського потенціалу було використане поняття Індексу розвитку людського потенціалу. Його значення визначалося по сукупності наступних чотирьох показників: середньої тривалості життя населення; стану здоров'я населення, що побічно оцінювалося за рівнем витрат на медичне

обслуговування; грамотності населення; питомого обсягу ВВП, що доводиться на душу населення.

Інновацій класифікації – виробництво принципово нових товарів і послуг; застосування нової техніки і технології, нових методів виробництва; завоювання нових ринків збуту продукції; відкриття нових джерел сировини; реорганізація виробництва, наслідком якої є порушення встановленої монополії.

Інновація має дві інтерпретації: 1) від лат. novatio – процес, дія, пов'язані з оновленням, або від англ. novation – новаторство, новаторська діяльність; 2) від англ. innovation – новація, нововведення, як результат творчої діяльності. Відтак у сучасній літературі інновації трактуються: а) як нелінійний, системний, динамічний процес цілеспрямованої реалізації прогресивних нововведень, спрямований на інтенсифікацію певної сфери людської діяльності (технологічні інновації у сфері виробництва); б) як результат – новий спосіб задоволення існуючих суспільних потреб, що ґрунтується на використанні досягнень науково-технічного прогресу (продукційні інновації у сфері споживання).

Інформатизації суспільства функції: активне використання постійно зростаючого інтелектуального потенціалу суспільства, сконцентрованого в друкованому фонді, науковій, виробничій та інших видах діяльності його членів; інтеграцію інформаційних технологій в наукових та виробничих видах діяльності, ініціюючи розвиток всіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; високий рівень інформаційного обслуговування, доступ всім членам суспільства до джерел достовірної інформації, візуалізація представленої інформації, суттєвість використовуваних даних; застосування відкритих інформаційних систем, розрахованих на використання всього масиву інформації, доступної в даний момент суспільству в певній його сфері, що дозволяє удосконалити механізми управління суспільним устроєм, сприяє гуманізації і демократизації суспільства, підвищує рівень добробуту його членів; не тільки прискорення науково-технічного прогресу, інтелектуалізації всіх видів людської діяльності, а й створення якісно нового інформаційного середовища соціуму, що забезпечує розвиток творчого потенціалу індивіда; інформатизацію освіти як процес забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних або, як їх прийнято називати, нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічні цілі навчання, виховання; інформатизації економічних галузей та формування на її основі високоефективних інформаційно-управлінських технологій, розширення можливості використання інформаційних ресурсів у різних галузях економіки.

Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, в якому домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача та використання інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Інформатизація суспільства за соціологічним підходом – процес, що трактується як сукупність взаємозалежних технічних, економічних, соціальних, політичних і духовно-культурних факторів. Вони забезпечують розвиток і широкомасштабне одержання, обмін і застосування інформації в суспільстві з метою подальшого розвитку й удосконалювання суспільства і його членів.

Інформатизація суспільства за технократическим підходом – це техніко-технологічне оснащення трудової діяльності людей у сфері виробництва й керування. У цьому випадку інформаційні технології розглядаються як засоби підвищення продуктивності праці. По своїй суті технократическое розуміння інформатизації суспільства обґрунтовує безсилля людини й суспільства управляти інформаційними процесами і є антигуманним. Для такого розуміння інформатизації суспільства не існує категорій моральності, совісті, людського переживання, достоїнства.

Інформатизація, у широкому розумінні цього слова, представляє процес перебудови життя суспільства на основі якнайповнішого використання вірогідних, вичерпних і своєчасних знань про всі суспільнозначущі види людської діяльності. Він припускає формування нової інструментальної бази людської діяльності – інфраструктури засобів накопичення, зберігання, опрацювання і передавання різноманітних повідомлень і даних, котрі несуть ту чи іншу інформацію. Інформаційна оснащеність, масштаби і ефективність використання засобів зв'язку й інформатизації вже увійшли до складу найважливіших показників рівня науково-технічного прогресу суспільства.

Інформаційна епоха – термін, що, на думку М. Кастельса, має велику аналітичну цінність, оскільки дозволяє описати якийсь період змін, які поступово наростали. Початок “інформаційної епохи” дослідник відносить до початку 70-х р., коли у зв'язку з черговою кризою, що зачепила стандарти післявоєнного влаштування західного світу (цілковита зайнятість, зростання життєвих стандартів, дієвість державних систем соціального забезпечення), виникла нагальна потреба реструктуризації капіталістичного підприємництва. Це справді був час, коли численні корпорації під впливом рецесії і надзвичайної конкуренції розпочали відчайдушні пошуки нових джерел прибутків. Сталося так, що початок цієї реструктуризації й зійшовся у часі з виникненням “інформаційного способу розвитку” (термін М.Кастельса), способу розвитку, пов'язаного зі збільшенням ролі інформації і комунікаційних технологій. І цей процес цілком зрозумілий. Реструктуризація капіталізму на той час справді багато в чому залежала від засвоєння нових технологій і інформаційно-комп'ютерних мереж, засвоєння, яке здійснювалося в пошуках нових способів комерційної активності.

Інформаційна нерівність, цифрову нерівність, цифровий розрив, цифрова прірва, інформаційний розрив, інформаційна прірва – терміни, що характеризують різницю доступу до соціальних, економічних, освітніх, культурних та інших послуг до інформаційних комп'ютерних технологій.

Інформаційна революція у вузькому змісті розглядається як винятково феномен ХХ в. – частина науково-технічної революції, що включає в себе крім розвитку інформаційних технологій також розвиток біотехнологій і нанотехнологій.

Інформаційна революція у широкому змісті, виходить за рамки понять технологічної й науково-технічної революцій, оскільки до інформаційних революцій відносять появу й людської мови, і писемності, і друкованого верстата.

Інформаційна технологія – це сукупність засобів і методів збору, обробки й передачі даних (первинної інформації) для одержання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу чи явища (інформаційного продукту).

Інформаційне суспільство – суспільство, в якому більшість працюючих

зайнято виробництвом, зберіганням, переробкою і реалізацією інформації, особливо вищої її форми – знань. Діяльність людей зосереджується головним чином на обробці інформації, а матеріальне виробництво і виробництво енергії покладається на машини.

Інформаційне суспільство винахід терміна – приписується Ю.Хаяши, професорові Токійського технологічного інституту. Цей термін був уведений у науковий оборот в 70-х роках фактично одночасно в США і Японії Е.Поратом, Ф.Махлупом і Т.Умесао, авторами, що одержали широку популярність своїми дослідженнями динаміки розвитку наукомістких виробництв.

Інформаційне суспільство місце в еволюції людства – визначається по-різному. Ю. Хабермас, Е. Гідденс, Ф. Ферраротті, інформаційне суспільство розглядають як **фазу індустріального суспільства**, що настала слідом за фазою індустріалізації (кінець XVIII – початок XX в.) і фазою масового виробництва і масового споживання, так званого «масового» суспільства (початок XX ст. – 60–70-ті роки XX ст.). Д. Белл і О. Тоффлер розглядають інформаційне суспільство як принципово інший етап історичного розвитку.

Інформаційне суспільство небезпечні тенденції: все більший вплив на суспільство засобів масової інформації; інформаційні технології можуть зруйнувати приватне життя людей і організацій; існує проблема відбору якісної і достовірної інформації; багатьом людям буде важко адаптуватися до середовища інформаційного суспільства. Існує небезпека розриву між «інформаційною елітою» (людьми, що займаються розробкою інформаційних технологій) і споживачами.

Інформаційне суспільство риси: вирішена проблема інформаційної кризи, тобто розв'язано протиріччя між інформаційною лавиною і інформаційним голодом; забезпечений пріоритет інформації в порівнянні з іншими ресурсами; головною формою розвитку стане інформаційна економіка; в основу суспільства будуть закладені автоматизовані генерація, зберігання, обробка і використання знань з допомогою новітньої інформаційної техніки і технології; інформаційна технологія придбає глобальний характер, охоплюючи всі сфери соціальної діяльності людини; формується інформаційна єдність всієї людської цивілізації; за допомогою засобів інформатики реалізований вільний доступ кожної людини до інформаційних ресурсів всієї цивілізації; реалізовані гуманістичні принципи управління суспільством і впливу на навколишнє середовище.

Інформаційний капіталізм – форма капіталізму, яка за М.Кастельсом, починає широко використовувати інформаційні мережі і безпосередньо на виробництві, і для маркетингу по всьому світу. Все це відбувалося на тлі процесу глобалізації, який дедалі більше поширювався, причому фінансова й інша управлінська активність мала місце в реальному часові поза просторовими обмеженнями, що раніше було неможливим і здійснилося тільки у зв'язку з розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій.

Інформаційної технології мета – виробництво інформації для її аналізу людиною й прийняття на його основі рішення щодо виконання якоїсь дії. Цілями розвитку інформаційних технологій в усім світі є найбільш повне задоволення інформаційних потреб суспільства у всіх сферах діяльності, поліпшення умов життя населення, підвищення ефективності суспільного виробництва, сприяння

стабілізації соціально-політичних відносин у державі на основі впровадження засобів обчислювальної техніки й телекомунікації.

Інформаціоналізм – термін, який означає «дію знання на знання як основне джерело продуктивності». Розвиток інформаціоналізму, на думку М.Кастельса, приводить до появи мережевого суспільства і «нової економіки».

Інформаціональна економіка за М. Кастельсом – продуктивність і конкурентоспроможність факторів або агентів у цій економіці (будь те фірма, регіон або нації) залежать у першу чергу від їхньої здатності генерувати, обробляти й ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях.

Історія цивілізації за М. Маклюеном охоплює три основні етапи: первісна дописьменна культура з усними формами зв'язку і передачі інформації (епоха «дописьменного варварства»); письмово-друкарська культура (епоха письмовій кодифікації, епоха Гутенберга – «Галактика Гуттенберга»), що замінила природність і колективізм, – індивідуалізм; сучасний етап («Глобальне село» – синтез «людини слухача» і «людини глядача» (стадія постнеокультури)) відроджує природне аудіовізуальне багатовимірне сприйняття світу і колективність, але на новій електронній основі через заміщення письмово-друкарських мов спілкування радіотелевізійними і мережевими засобами масових комунікацій. Прийдешня всесвітня цивілізація, – пророкував М. Маклюен, – буде товариством «гармонійної комунікації» і «образного мислення», що є неодмінною умовою формування вищих культур.

Кастельс Мануель (Manuel Castells) – один з найавторитетніших соціальних мислителів і дослідників сучасного світу. Він народився в 1942 р. в Іспанії, брав участь у антифранкістском русі. Потім навчався в Парижі, професор Ален Турен вважає його своїм найвидатнішим учнем. Протягом 12 років він викладав соціологію міста в Парижі, у Вищій школі соціальних наук (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales). З 1979 р. – професор Каліфорнійського університету (Берклі), в цьому ж університеті кілька років він керував Інститутом досліджень країн Західної Європи. Протягом декількох років на запрошення Уряду Іспанії він одночасно працював директором Інституту соціології нових технологій при Автономному університеті в Мадриді (1988-1994 рр.). Він читав лекції як запрошений професор в університетах Чилі, Монреалю, Мехіко, Каракаса, Женеви, Вісконсін-Медісона, Токіо, Бостона, Гонконгу, Сінгапуру, Тайваню, Амстердама та ін. Всього ним опубліковано 20 монографій, виданих і перевиданих у багатьох країнах Європи, Америки та Азії. Першою його книгою, що отримала світове визнання, була монографія "La question Urbaine" (Paris, 1972) ("The Urban Question". L., 1977). Потім була книга "The City and the Grassroots" (L., 1983), що отримала премію CW Mills, наступна етапна монографія – "The Informational City" (Oxford, 1989). І нарешті, в 1996-1998 рр. М. Кастельс публікує фундаментальну тритомну монографію, яка підбиває підсумок його багаторічним дослідженням про сучасний світ: «Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. I-III. Oxford: Blackwell Publishers, 1996-1998».

Комп'ютеризація суспільства – розвиток і впровадження технічної бази комп'ютерів, що забезпечують оперативне отримання результатів переробки інформації і її накопичення, тому «інформатизація суспільства» є більш широким поняттям, ніж «комп'ютеризація суспільства», і спрямована на якнайшвидше

оволодіння інформацією для задоволення своїх потреб. У понятті «інформатизація суспільства» акцент треба робити не стільки на технічних засобах, скільки на сутності і меті соціально-технічного прогресу. Комп'ютери є базовою технічною складовою процесу інформатизації суспільства, але не єдиною!

Конвергенції теорії – прогнозування процесів суспільного розвитку, виходячи з існування двох протилежних систем.

Концепція «постіндустріалізм» Д. Белла склалася в 70-х рр. У ній послідовно розглядалися різні аспекти майбутнього суспільства: зміна характеру економіки, зміна класової структури суспільства, проблеми корпорацій, соціальний вибір і соціальне планування, роль політиків й «технократів», проблеми самосвідомості, демократії й культури. Особливостями постіндустріальних країн вчений уважав фабричне виробництво; напівкваліфіковану й інженерну працю; енергетичний профіль технологій; антиприродну спрямованість промислової діяльності; емпіризм й експериментування в основі політики; пристосовництво й прожектерство при оцінці перспективи розвитку; економічний ріст при державній або приватній інвестиційній діяльності. Наступаючу нову епоху «постіндустріального суспільства» Белл називав найвищою стадією розвитку цивілізації. В економіці тут переважають такі види діяльності, як поширення всіляких послуг, торгівля, фінанси, страхування, операції з нерухомістю й т.п. Надалі одержують пріоритетний розвиток охорона здоров'я, освіта, наука, індустрія розваг. Зростає роль учених і професіоналів. Інформація здобуває провідну роль у розвитку технології. Нормою поведінки стає коректність між людьми замість колишньої конфронтаційності. Основою прийняття рішень стає наукове знання, методи моделювання, теорія прийняття рішень і системний аналіз. Перспектива оцінюється на основі наукового прогнозування.

Концепція технотронного суспільства З. Бжезинського описує характерні риси технотронного суспільства як перехід від технологій виготовлення предметів, перетворення й використання матеріальних, природних ресурсів до технологій виробництва, поширення й використання інформації; зміну цілей і структури економічної діяльності, перехід від матеріального виробництва до виробництва послуг; перетворення системи політичного життя; зміну орієнтирів повсякденного життя людей. Визначальні риси "технотронного суспільства": переважання сфери послуг, розвиток індивідуальних здібностей людини, доступність освіти, заміну мотиву нагромадження особистого багатства "моральним імперативом використання науки в інтересах людини", ліквідацію "персоналізації" економічної влади, тобто втрату власниками капіталу позицій в управлінні виробництвом. Цю роль відіграє "еліта технотронного суспільства", тобто організатори виробництва та вчені, що утворюють "верхівку панівного класу".

Людський потенціал – сукупність можливостей окремих осіб, суспільства, держави в області використання людських ресурсів, які можуть бути введені в дію й використані для рішення певних завдань і досягнення поставлених цілей. Ключовими в цьому визначенні є словосполучення: людські ресурси і сукупність можливостей їхнього використання. Таким чином, ЛП характеризує сукупна властивість людських ресурсів, що залежить від їх кількісних і якісних характеристик.

Маклюэн Герберт Маршалл (англ. Herbert Marshall McLuhan, 21 июля 1911

– 31 грудня 1980) – канадський філософ, філолог, літературний критик, еколог засобів комунікації і теоретик впливу артефактів як засобів комунікації. Доктор наук, професор. Видатний теоретик медіакультури, медіапедагог. З 1946 року викладав комунікаційні дисципліни в Університеті Торонто (Канада). У 1953-1955 роках керував семінарами з культури і медіа. У 1963 році заснував Центр культури і технології. Книги справили величезний вплив на гуманітарні науки планети, зокрема на медійні теорії та медіаосвіту. Серед робіт М. Маклюєна слід виділити книги як «Галактика Гутенберга» ("The Gutenberg Galaxy", 1962), "Понимая медиа: продолжения человека" ("Understanding Media: The Extensions of Man", 1964), "Медиум - это Послание" ("The Medium is the Message", 1967), "Война и мир в глобальной деревне" ("War and Peace in the Global Village", 1968). У них представлені його філософські переконання, культурологічна концепція і міркування, які можна віднести до сфери, яка нині називається комунікативістика. Г.М. Маклюєна (1911-1980) нерідко називають «пророком електронної епохи». Фактично він перший звернув увагу на революційний вплив електронних комунікацій на культуру і спосіб життя сучасних суспільств.

Мережа за М. Кастельсом – «сукупність пов'язаних між собою вузлів». Мережі, матеріалізуючи людську діяльність, існували за всіх часів людства. Проте бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій надав мережам нового значення. Вони стали інформаційними, а Інтернет, який певний час визначався як мережа мереж, сьогодні став макросередовищем, об'єднавши на одній платформі старих телекомунікацій, міжособистісної й масової комунікації: «це комунікаційний медіум, який уперше уможливив спілкування багатьох людей з багатьма іншими в будь-який момент часу й у глобальному масштабі». Світ здійснює перехід до нової «інформаційної епохи», визначальною рисою якої є наявність великої кількості мереж, які пов'язують між собою людей, інститути, корпорації й навіть держави. Інтернет став основною рушійною силою переходу до нового типу суспільства – мережевому, дуже подібному до інформаційного: мережеве суспільство – «тип інформаційного суспільства, відмітною рисою якого є мережева логіка його базової структури».

Мережеве підприємство за М. Кастельсом – організаційна форма, що є результатом співпраці між різними компонентами різних фірм, які об'єднуються в одну мережеву структуру на період роботи над конкретним бізнес-проектом і реконфігурують свої мережі для реалізації кожного з проектів. мережеве підприємство – це не мережа підприємств і не внутрішньо-фірмова мережева структура, – це додатковий чинник для управління економічною діяльністю, що орієнтується на конкретні бізнес-проекти, які реалізуються за допомогою мереж різного складу і походження. Тобто мережа – це підприємство. Компанія в процесі цього продовжує залишатися організаційною одиницею, що забезпечує накопичення капіталу, права власності та стратегічне управління, а практика ділових стосунків реалізується за допомогою мереж, що утворюються під конкретний проект або програму.

Мережеве суспільство – термін отримав особливого розвитку під впливом праць іспанського вченого М. Кастельса Суспільство у цьому контексті представляється як стійка мережа, павутина інформаційних зв'язків та взаємодій, яку мають різні рівні соціуму.

Мережевих структур чинники ефективності – масштабованість мережі, інтерактивність, гнучкість управління, брендінг, орієнтація на споживача.

Мережеві стратегії за М. Кастельсом – мережеве підприємство розвивається використовуючи різні мережеві стратегії: розв'язання стратегічного завдання розвитку крупної корпорації за рахунок внутрішньої децентралізації фірми, залучення інтегрованих горизонтальних структур, що забезпечують співпрацю в процесі реалізації конкретного завдання; кооперація структур малого і середнього бізнесу, що об'єднують свої ресурси для досягнення критичної маси, достатньої для успіху проекту; пов'язування між собою мереж малого і середнього бізнесу з компонентами крупних корпорацій з метою реалізації конкретного проекту або довгострокової програми; стратегічні альянси і партнерство між крупними корпораціями і їх допоміжними мережами.

Модернізації індустріальні здійснюються за допомогою насильницьких заходів, вирішують локальні завдання, не можуть тривати як завгодно довго й, як правило, не породжують саморегулюючої й системи, що самовідтворюється, здатної підтримувати свій статус лідера в мінливих історичних умовах.

Модернізації постіндустріальні здійснюються за допомогою якісно іншого ресурсу-творчого потенціалу особистості. Характерними рисами постіндустріального господарства є тому, з одного боку, невідтворюваність основного фактору виробництва, а з іншого боку – несумірність витрат і результатів у виробничому процесі. У першому випадку мається на увазі, що пропозиція творчої діяльності обмежена, формування її суб'єкта займає десятиліття, а її використання фактично не може бути регламентоване за канонами індустріальної епохи. У другому випадку акцентується увага на тім, що ні економічні, ні позаекономічні фактори не можуть стати основними в процесі мобілізації творчої активності, а застосування некваліфікованої робочої сили або величезних матеріальних ресурсів не здатно привести до таких же результатів, до яких приводить використання творчих здатностей людини.

Нова модель життєдіяльності індивідів – в умовах інформаційного суспільства особливо важливу роль починають грати не просто матеріальні й духовні блага, а організаційно-інформаційні фактори – «порядки». Рівень і спосіб життя починають залежати не стільки від кількості отриманого хліба, м'яса, одягу, книг, скільки від рівня послуг, культури, освіти й т.д. Однак, стрімке наростання рівня послуг може привести до того, що значна кількість людей «загубиться» у цьому морі достатку, увімкнеться в гонку за якістю послуг заради них самих, а не заради розвитку людини. Може мінімізуватися діяльнісна й максимізуватися споживча сторона способу життя людей, що, в остаточному підсумку, приведе до деградації суспільства.

Новітній міжнародний розподіл праці за М. Кастельсом може бути різним, але загальний напрям його має чотири варіанти: виробники високої вартості (заснованої на інформаційній праці); виробники великих обсягів (заснованих на невисокій вартості праці); виробники сировини (що мають своєю основою природні ресурси); надмірні виробники (що користуються знеціненою працею).

Об'єктивні підстави теорії технотронного суспільства – виникнення й поширення нових, насамперед інформаційних, технологій; глобалізація технічної системи, виникнення єдиного світового технологічного ланцюжка і єдиного

інформаційного простору; домінування в глобальному поділі праці, використанні природних ресурсів, політичній і інформаційній сферах США, країн Західної Європи і Японії.

Особливий тип автономії особистості – дослідники відзначають, що «конвергенція мінливих суспільних і особистих цінностей з новою технікою й енергоекономічними потребами робить становлення мозаїчного суспільства по суті неминучим». На одному з найвищих місць в ієрархії цінностей (поряд з інновацією, оригінальністю) виявляється автономія особистості, що традиційному суспільству взагалі не властиво. У техногенній цивілізації виникає особливий тип автономії особистості: людина може міняти свої корпоративні зв'язки, оскільки вона жорстко до них не прив'язана, може й здатна дуже гнучко будувати свої відносини з людьми, поринати в різні соціальні спільноти, у різні культурні традиції.

Періодизація соціального прогресу описується тріадою: «доіндустріальне – індустріальне–постіндустріальне суспільство» та засновується на декількох критеріях: основним виробничим ресурсом (у постіндустріальному суспільстві ним є інформація, в індустріальному – енергія, у доіндустріальному – первинні умови виробництва, сировина); типом виробничої діяльності (він розглядається в постіндустріальному суспільстві як послідовна обробка [processing] на противагу виготовленню (fabrication) і видобутку (extraction) на більше ранніх ступенях розвитку); характером базових технологій, що визначаються в постіндустріальному суспільстві як наукомісткі, в епоху індустріалізму – як капіталомісткі й у доіндустріальний період – як трудомісткі.

Постекономічне суспільство П.Дракера ґрунтується на концепції подолання традиційного капіталізму, причому основними ознаками зрушення, що відбувається, вважаються перехід від індустріального господарства до економічної системи, заснованої на знаннях й інформації, подолання капіталістичної приватної власності й відчуження в його марксовому розумінні, формування нової системи цінностей сучасної людини й відмова від ідеї національної держави на користь глобальної економіки й глобального соціуму. Зміни, що відбуваються під впливом цих процесів, розглядаються автором як сутнісні риси сучасної епохи – періоду радикальної трансформації основ суспільного устрою, а не стабільного розвитку певної соціальної системи. На думку П.Дракера, аналогічними по своєму історичному значенню можуть бути названі лише епохи Ренесансу й становлення основ індустріального суспільства.

Постіндустріалізму система Д.Белла характеризується п'ятьма ознаками: перехід від виробництва товарів до виробництва послуг; переважання серед працівників «класу» професійних фахівців і техніків; провідна роль теоретичних знань, як основи нововведень в економіці, політиці і соціальній структурі суспільства; орієнтація в майбутньому на методи контролю і оцінка можливих напрямів розвитку технології; прийняття рішень на засадах нової «інтелектуальної технології». Ці процеси, на думку Д. Белла, уже набирають реальних життєвих форм, тоді як риси традиційного капіталізму поступово зникають.

Постіндустріальна стадія породжена новою хвилею – «інформаційною цивілізацією» / «постіндустріальною хвилею. Інформаційна хвиля була породжена індустріальною, стала наслідком розвитку науково-технічного потенціалу людства. І аналогічно, як і наприкінці XVIII - початку XIX ст. склалася постаграрна економіка,

так у середині ХХ ст. технологічно передові сектори глобального суспільства перейшли на стадію постіндустріальної економіки. В аграрній економіці господарська діяльність забезпечувала переважно виробництво достатньої кількості продуктів завдяки доступності хорошою землею. В індустріальній економіці господарська діяльність була зумовлена переважно виробництвом товарів, що забезпечувалося лімітуючим чинником – капіталом. В інформаційній економіці господарська діяльність – це переважно виробництво й застосування інформації і знань з єдиною метою створити більше матеріального багатства.

Постіндустріальне суспільство за Д. Беллом: це «суспільство, в економіці якого пріоритет перейшов від переважного виробництва товарів до виробництва послуг, проведенню досліджень, організації системи освіти й підвищенню якості життя; в якому клас технічних фахівців став основною професійною групою й, що найважливіше, в якому впровадження нововведень усе більше залежить від досягнень теоретичного знання. Постіндустріальне суспільство припускає виникнення інтелектуального класу, представники якого на політичному рівні виступають як консультанти, експерти або технократи».

Потенціал (від лат. *potentia* – чинність) – сукупність можливостей, джерел, коштів, запасів і т.п., які можуть бути наведені в дію, використані для рішення певних завдань, досягнення поставлених цілей; можливості окремої особи суспільства, держави в певній області; військовий, економічний потенціал.

Принцип домінування технологічних аспектів організації суспільного виробництва – наприкінці 40-х років ХХ ст. у роботах американського економіста К. Кларка «Економіка в 1960 році» і французького суспільствознавця Ж. Фураст'є «Велика надія ХХ століття» були сформульовані такі найважливіші методологічні принципи теорії постіндустріального суспільства – аналітичний поділ усього суспільного виробництва на первинний (сільське господарство), вторинний (промисловість) і третинний (сфера послуг) сектори; положення про прийдешній ріст частки третинного сектора в порівнянні з первинним і вторинним як у сукупній робочій силі розвинутих країн, так і в структурі валового національного продукту. Цей принцип став фундаментальною складовою теорії постіндустріального суспільства.

Специфіка трудової діяльності в інформаційному суспільстві – фізичні переміщення будуть замінені тією чи іншою мірою інформаційними зв'язками, тобто, образно говорячи, відбудеться заміна переміщення людей рухом повідомлень (сигналів, щопосилаються людьми,); через зміну структури економіки й відповідних змін у сфері зайнятості виникне необхідність у перепідготовці більших мас населення; протягом активного життя людина в інформаційному суспільстві змушений буде кілька разів міняти професію; підвищаться вимоги до інтелектуальних і творчих здатностей людини, до його психофізичних характеристик, виникне проблема безробітних поневолі, тобто людей, що перебувають в активному віці, але чийі здатності до праці не будуть відповідати новим вимогам; постане проблема адекватно високої оплати інтелектуальної праці, готовність до цього представників інших соціальних груп; виникає серйозна небезпека «роботизації» людини, зайнятого інформаційною працею; зростуть «техностреси», вимоги працівників повернутися до персоніфікованого контролю, що допускає діалог, протести проти вторгнення в «приватну область» трудового

життя, множаться заклики соціологів довіряти новим поколінням працівників, покладатися на їхню самодисципліну й самоконтроль із метою й економічного, і соціального прогресу сучасного виробництва.

Способи розвитку за М. Кастельсом – це технологічні схеми, через які праця впливає на матеріал, щоб створити продукт, детермінуючи, в остаточному підсумку, величину і якість економічного надлишку". Колишні (аграрні й індустріальний) способи розвитку мали специфічні особливості й ключовий елемент, що забезпечує в кожному з них підвищення продуктивності виробничого процесу. "У новому, інформаціональному способі розвитку джерело продуктивності полягає в технології генерування знань, обробки інформації й символічної комунікації. Зрозуміло, знання й інформація є критично важливими елементами у всіх способах розвитку, тому що процес виробництва завжди заснований на деякому рівні знань і на обробці інформації. Однак специфічним для інформаціонального способу розвитку є вплив знання на саме знання як головне джерело продуктивності".

Стадії розвитку У. Ростоу – шість стадій: на першій стадії розташоване традиційне суспільство із примітивною технологією (землеробство, скотарство) і перевагою родо-племенних зв'язків. У перехідному суспільстві з'являється національна еліта й створюються передумови для змін. На третій стадії в результаті аграрної, демографічної й соціальної революції збільшується частка заощаджень й інвестицій у національному доході, урбанізація суспільства приводить до початку індустріалізації. СРСР У.Ростоу відносив до четвертої стадії – завершення індустріалізації, коли створюється багатогалузева структура господарства, що включає його ядро (машинобудування, електротехніку й електроніку). П'ята стадія, на якій перебувають розвинені західні країни і Японія, – суспільство масового споживання, де провідною галуззю економіки стає виробництво послуг і наукомістськість промислової продукції. Нарешті, на вищій, шостій, стадії, до якої в 70-х роках ХХ в. ставилися лише США й Канада, відбувається перехід від матеріального добробуту до високої якості життя, включаючи стан навколишнього середовища й суспільних відносин.

Стадії розвитку/хвилі розвитку – суспільні етапи розвитку, Д. Белл, зокрема ділить історичний розвиток на три етапи: доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний і пов'язує їх зі способом виробництва, а О. Тоффлер виділяє етапи розвитку, спираючись на тип культури – доіндустріальні культури (першу хвилю), індустріальні культури (другу хвилю) і принципово нову культуру (третю хвилю). На думку прихильників теорії соціальних стадій, розмежування між ними проходить за особливостями виробничих взаємин чи взаємодії людини із дикою природою, а перехід від одної до наступної стадії здійснюється шляхом науково-технічної революції, яка змінює середовище проживання, що призводить до трансформації у свідомості людей. Завершальна історична стадія, на думку одних філософів, вже настала, а, на думку інших, настане у майбутньому – інформаційне суспільство.

Суперіндустріальна революція – створене цією революцією "абсолютно нове суспільство" позбавить народні маси голоду та хвороб, створить "чудові можливості для розквіту індивідуальностей", "задоволення психологічних потреб" тощо. Перехід до "суперіндустріального суспільства" повинен бути чітко спланованим, потрібна розробка його моделі, або, як пише Тоффлер, слід

"спроеціювати нову цивілізацію".

Суспільно-економічні формації – п'ять етапів розвитку суспільства первіснообщинний, рабовласницький лад, феодалізм, капіталізм і соціалізм. Критерієм періодизації є пануюча форма власності на засоби виробництва й обумовлена нею класова структура суспільства. Помітимо, що сам К.Маркс не розглядав цю періодизацію як єдину. У «Капіталі» сформульоване поняття технологічного способу виробництва, тобто способу з'єднання засобів і предметів праці. Відповідно до цього в роботах К.Маркса представлено три форми виробництва: кустарно-ремісницьке, мануфактурне й велике машинне, причому стосовно до різного суспільного способів виробництва (способам з'єднання працівників із засобами виробництва).

Суспільства знань ЮНЕСКО – концептуально має на увазі впровадження в систему взаємин усередині людського суспільства декількох основних принципів: надання загального доступу до інформації, знанням і якісній освіті; забезпечення волі вираження, дотримання культурного різноманіття й поваги людської гідності. У всесвітній доповіді ЮНЕСКО відзначалося, що "інформаційне суспільство, що зріє," тільки тоді знайде зміст, коли буде служити більше високій меті – побудові в глобальному масштабі "суспільств знань", які стануть джерелом розвитку для всіх. Проте термін "суспільства знань", що у міру сил відстоює ЮНЕСКО, був відсунутий у тінь більше нейтральним поняттям – «інформаційне суспільство».

Суспільство знань – «knowledge society», «knowledgeable society» – суспільство, де знання виступає основою соціокультурних перетворень, на відміну від концепції «інформаційного суспільства», що базується на ідеї вдосконалення інформаційно- комунікативних технологій, які сприяють досягненню більш високих рівнів обробки інформації та забезпечують безперешкодний зв'язок учасників єдиного комунікативного простору. С.з. більш широко і більш ефективно сприяє розширенню прав і можливостей, ніж поняття технологій і доступу до них.

Телебачення «вбирає» в себе інші мас-медіа (радіо, кіно, пресу), і тим самим є визначальним елементом інформаційних технологій та інформаційних мереж – тобто «електронного суспільства». М.Маклюєн указує на два основні аспекти телебачення: мозаїчність побудови телевізійного зображення, що представляє весь світ як набір незв'язаних однозначним логічним зв'язком повідомлень (коли, наприклад, за короткий відрізок часу в програмі новин з'являється різномасштабна і різноракурсна інформація з будь-яких сфер і епох); резонанс (взаємопідсилення) цих повідомлень у свідомості, що сприймає їх, який долає мозаїчну роздробленість, об'єднує їх у встановлювану сприйняттям цілісну смислову єдність.

Тенденції розвитку соціальної структури інформаційного суспільства –

1. зросте частка людей, зайнятих інтелектуальною працею – інтелектуалів, прогнозується поява особливого класу «інтелектуалів», для тих же, хто не захоче або не зможе інтелектуально трудитися, передбачається праця в сфері інформаційних послуг, які, як уже раніше відзначалося, повинні в інформаційному суспільстві становити більше 50% у структурі зайнятості, або в сфері матеріального виробництва.
2. збільшиться кількість працездатних людей. Люди старшого віку зможуть навіть після догляду на пенсію продовжувати працювати, тому що підвищиться планка працездатного віку (тіло старіє раніше мозку).
3. пірамідальна соціально-економічна структура усе більше й більше буде поступатися місцем

мережеобразній (мозаїчній) структурі. Структура мережі точніше відповідає новій інформаційній техніці.

Теорія інформаціонального суспільства М. Кастельса – відзначає ключові риси інформаціонального суспільства: специфічна форма соціальної організації, у якій завдяки новим технологічним умовам, що виникають у даний історичний період, генерування, обробка й передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності й влади; мережна логіка його базової структури; структурна реорганізація у виробничих відносинах, відносинах влади й відносинах досвіду, що приводять до однаково значних модифікацій суспільних форм простору й часу й до виникнення нової культури і змін у повсякденній культурі, міському житті, природі часу, світовій політиці.

Теорія постіндустріального суспільства з'явилася в результаті синтезу різних підходів до оцінки динаміки стану і розвитку суспільства. Починаючи з 1960-і років ХХ ст. відбувається поширення поняття «постіндустріалізм» й осмислення того, що технологічні фактори розвитку починають превалювати над політичними і соціальними. Вона передувала сучасній теорії інформаційного суспільства, ґрунтувалася на основі дослідження технологічних аспектів організації суспільного виробництва та вивченні ролі технологічних факторів у суспільному розвитку загалом і, зокрема модифікації соціальної структури під впливом цих факторів.

Теорія хвиль Тоффлера – розробляючи схеми суспільного розвитку, Тоффлер проголошує крах індустріалізму і народження "нової цивілізації", пов'язаної з послідовною зміною "хвиль перемін". Перша хвиля – аграрна хвиля цивілізації. Промислова революція породила Другу хвилю – індустріальну цивілізацію. З початку 60-х р. почалось наближення Третьої хвилі – хвилі комп'ютерів, комунікацій і утвердження суперіндустріалізму. У "цивілізації Третьої хвилі" суттєво зміниться життя людей, стануться різні зміни в сімейних і міжнародних відносинах, поліпшиться система освіти й виховання. У молоді буде менше споживацьких настроїв, посиляться роль моральних цінностей.

Техніко-технологічні складові процесу інформатизації суспільства містять у собі електронізацію, медіатизацію, комп'ютеризацію й інтернетизацію (а ці елементи процесу інформатизації розвивалися в тісному зв'язку з автоматизацією, роботизацією й створенням мехатронних пристроїв), їх нерідко ототожнюють з процесом інформатизації загалом. Особливо часто таке ототожнення стосується терміну «комп'ютеризація суспільства». При зовнішній схожості цих понять вони мають істотну відмінність.

Технологія (при перекладі з грецького *techné* – мистецтво, майстерність, уміння) – в освіті й науці вперше використав професор університету Геттінгена Й. Бекман. На його думку, способи й засоби створення «корисних умінь», сукупність знань про промислове виробництво суспільно-корисного продукту, економіки й організації виробництва, а також способи впливу на предмет праці й становлять важливу й корисну дисципліну, що він назвав технологією.

Технотронна революція носить не локально-територіальний, а глобальний характер, поступово охоплюючи весь світ. Поширення масової культури і її експорт із США – закономірний наслідок просторово-часової комунікаційної революції, яка, на думку З. Бжезінського, означає кінець ідеології. Електронні аудіовізуальні засоби зв'язку створюють нове бачення світу і новий шлях до рівності – через

деідеологізацію. Ця нова революція майже одночасно впливає на всю планету, і в результаті всі новації і чудасії у формах поведінки швидко переміщуються від одного суспільства до іншого. Покоління студентів вже живе в технотронну епоху, хоча суспільство, що в ряді випадків оточує їх, знаходиться ще поза нею.

Технотронного суспільства економічна система має за Бжезинським три сектори: технотронний, в якому зосереджено нові галузі виробництва, засоби масової інформації, сферу науки; індустріальний, де сконцентровано традиційні галузі, робітники яких є добре матеріально забезпеченими; доіндустріальний, що в ньому переважають робітники з низькою кваліфікацією, низькими доходами.

Типи люднй за принципом використання ІКТ (А. Остапчук): ті, хто використовує ІКТ, які активно творять нове інформаційне середовище й активно ним користуються, мають відповідні навички та бажання користуватись інформаційно-комунікаційними технологіями; ті, хто хоче використовувати новітні технології, які мають бажання, але не мають можливості доступу до ІКТ; група тих, для кого все, що пов'язане з ІКТ, перебуває в зоні відчуження – це інформаційно пасивні громадяни, а також ті, хто заперечує нововведення в принципі.

Тоффлер Д., американський соціолог – один із найбільш яскравих представників футурології, що констатує наявність кризових явищ в індустріальній системі. Ці явища пов'язані з тим, що індустріальний світ вступає в нову стадію історичного розвитку, стадію технологічної цивілізації, яка вже не підлягає правилам індустріалізму. Цей перехід буде періодом переворотів, він буде супроводжуватися падіннями, економічними катастрофами, воєнними конфліктами. І не випадково Тоффлер називає свою працю "Майбутній шок" (1970).

Футурології напрями – індустріальний (саме цей напрям втілюється в концепціях інформаційного суспільства) і конвергентний.

Футурологічна комісія створена у 1965 р. в США і поклала початок систематичній роботі в концептуальному напрямку, що привела до розвитку власне теорій інформаційного суспільства. Прогнози до 2000 року, сформульовані комісією, були опубліковані в журналі "Дедалус" і в спеціальному збірнику, де концепція постіндустріального суспільства була представлена як базова для вивчення перспектив розвитку суспільного прогресу. Керівником цієї комісії був Д. Белл, віце-президент американської академії мистецтв і наук, професор соціології Колумбійського і Гарвардського університетів. Американські вчені, які працювали разом з Д. Беллом у футурологічній комісії при виявленні тенденцій розвитку суспільства фіксували в першу чергу увагу на позаідеологічному просторі людського існування. Учасники комісії прогнозували появу засобів впливу на фізичний і психічний стан людей, пророкували тенденції, що зміцнюють ідеологічні забобони - уявлення про людину як "острів у самому собі", і внутрішньо зв'язані з ними різні форми антигромадського індивідуалізму.

Футурологія – прогнозування майбутнього, термін ввів німецький політолог О. Флехтхейм, визначаючи її як засіб переборення "старих ідеологій". У 60-70-х р. виник справжній "футурологічний бум". У 1974 р. було утворено "Всесвітню федерацію досліджень майбутнього". Виникають наукові центри під егідою ООН, ЮНЕСКО. Над створенням моделей і прогнозів майбутнього працюють наукові центри при університетах, міжнародних концертах, банках. Учені намагаються осмислити економічні, екологічні, енергетичні, демографічні та інші проблеми, які

постали перед людством на глобальному і регіональному рівнях.

Цивілізація – термін, що був введений в наукове середовище французькими просвітителами для позначення громадянського суспільства, в якому панують свобода, справедливість і право. Вперше це слово появилось в роботі «Друг людей» Мірабо, написаної в 1756 році. Воно позначало якісну характеристику суспільства, рівень його розвитку. За визначенням А. Нічіфоро, цивілізація – це сукупність способів буття і способів діяльності групи людей в матеріальному житті, інтелектуальному житті, моралі, політичній і соціальній організації. Американський науковець Д.С. Робертсон, виходячи із взаємообумовленості цивілізаційного та інформаційного процесів, свого часу, висунув цікаву формулу: «Цивілізація – це інформація».

13. Методичне забезпечення

1. Вершинская О.Н. Информационно-коммуникационные технологии и общество / О.Н. Вершинская. – М. : Наука, 2007. – 203 с.
2. Дайсон Естер. Життя за доби Інтернету: release 2/1 / Естер Дайсон; [переклад з англ. Петро Таращук]. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2002. – 344 с.
3. Інформаційне суспільство. Шлях України. – К., 2004. – 289 с.
4. Закон України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні” від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України від 23.03.2007. – 2007 р., № 12, стор. 511, стаття 102.
5. Інституціонально-інформаційна економіка: Підручник / Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. – К., 2010. – 687 с.
6. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу та суспільства. – К. : Ваклер, 2007. – 290 с.
7. Кастельс Мануель. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель. – [пер. з англ.] / Мануель Кастельс, Пекка Хіманен. – К., 2006. – 256 с.
8. Маклюэн Г.М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Г.М.Маклюэн. – М. : Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2003. – 464 с.
9. Маклюэн М. Галактика Гутенберга. Становление человека печатающего. – The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man / М.Маклюэн. – М.: Академический проект, 2005. – 496 с.
10. Маруховський О.О. Інформаційне суспільство: теоретико-концептуальні засади : навчальний посібник. – К. : Університет економіки та права "КРОК", 2007. – 136 с.
11. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 28. – 1 лютого.
12. Чиж І. Україна: шлях до інформаційного суспільства / І.Чиж. – К. : Либідь, 2004. – 287 с.

Додаткова

13. Декларация принципов «Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии». // Офіційний web-сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
14. Декларация принципов. Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии // Всемирный Саммит по информационному обществу. – СПб., 2004. – С. 11-24.
15. Дракер П. Посткапиталистическое общество / П. Дракер // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. – М., 1999. – 640 с.
16. Землянова Л. М. Зарубежная коммуникативистика в преддверии информационного общества: Толковый словарь терминов и концепций / Л. М. Землянова. – М., 1999. – 301 с.
17. Иноземцев В. Л. Перспективы постиндустриальной теории в меняющемся мире / В. Л. Иноземцев // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. М.: Academia, 1999. – 640 с.
18. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: учебн. пособие для студентов вузов / В. Л. Иноземцев. – М., 2000. – 323 с.

19. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж, 2005. – 231 с.
20. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс ; [пер. с англ. под ред. О. Шкаратана]. – М. : ГУ-ВШЭ, 2000. – 608 с.
21. Кастельс М. Могущество самобытности / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. – М. : Academia, 1999. – С. 296-308.
22. Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. – М. : Academia, 1999. – С. 492–505.
23. Колодюк А. В. Національні стратегії інформаційного суспільства: необхідність, переваги та світова практика запровадження / А. В. Колодюк // Інформаційне суспільство. Шлях України : Бібліотека інформаційного суспільства. – К. : “Відродження” та ПРООН, 2004. – С. 24-31.
24. Косих А. І. Підприємництво в інформаційну епоху: реалії і перспективи розвитку / А. І. Косих, Л. Г. Ткаченко // Інтелект. Релігія. Суспільство. – 2007. – № 1. – С.127-129.
25. Кузнецов М. М. Философия Маршала Маклюэна и коммуникативные стратегии Интернета / М. М. Кузнецов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.isn.ru/info/seminar-doc/Mclw.doc>
26. Культурное и языковое разнообразие в информационном обществе / Мин-во культуры и масс. комм. РФ; Росс. комитет Программы ЮНЕСКО «Информация для всех»; Росс. нац. биб-ка. – СПб., 2004.
27. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд / К. Мей; пер. з англ. – К. : К.І.С., 2004. – 220 с.
28. Мелюхин И. С. Информационное общество: истоки, проблемы, тенденции развития / И. С. Мелюхин. – М. : Издательство МГУ, 1999. – 208 с.
29. Окинавская хартия глобального информационного общества. – Окинава, 2000. – 180 с.
30. Паринов С. И. К теории сетевой экономики / С. И. Паринов. – Новосибирск : ИЭОПП СО РАН, 2002. – 168 с.
31. План действий // Всемирный Саммит по информационному обществу. – СПб., 2004. – С. 25-47.
32. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: знание, богатство и сила на пороге XXI века / Э. Тоффлер. – М. : ООО "Издательство АСТ", 2003. – 669 с.
33. Тоффлер Э. Третья волна: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М., 2004. – 781 с.

ЗМІСТ

<i>1. Вступ</i>	3
<i>2. Пояснювальна записка</i>	3
<i>Опис навчальної дисципліни</i>	3
<i>3. Мета вивчення навчальної дисципліни</i>	3
<i>4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни</i>	4
<i>5. Структура навчальної дисципліни</i>	7
<i>6. Темі семінарських занять</i>	8
<i>7. Самостійна робота</i>	10
<i>8. Індивідуальна робота</i>	10
<i>9. Форми підсумкового контролю успішності навчання</i>	11
<i>7.1. Контрольні питання</i>	11
<i>10. Методи та засоби діагностики успішності навчання</i>	12
<i>11. Розподіл балів, що присвоюються студентам</i>	13
<i>Шкала оцінювання*</i>	13
<i>12. Методичне забезпечення</i>	13

